

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 591/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen jatkokysymykseksi kirjalliseen kysymykseen KK 1045/2020 vp liiketoiminnasta lukiolaisten tuomiseksi kuntiin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mari Rantasen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 591/2022 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta Suomen maksutonta lukiokoulutusta ei hyväksikäytettäisi kansainvälisessä liiketoiminnassa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lukiolain (714/2018) 20 § mukaan opiskelijaksi ottamisesta oppilaitokseen päättää koulutuksen järjestäjä. Lukiolain 21 ja 22 §:ssä säädetään opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ja perusteista. Niiden perusteella koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän tai sellaisen ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden lukiokoulutusta vastaaviin opintoihin. Opiskelijaksi voidaan painavasta syystä ottaa myös henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo muutoin olevan riittävät edellytykset opinnoista suoriutumiseen. Viimeksi mainitussa tilanteessa opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tulee tällöin perustella. Opiskelijaksi ottamisen perusteina nuorille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa käytetään hakijoiden aiempaa opintomenestystä ja hakutoiveita. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisesti järjestettävistä valinta- tai soveltuvuuskokeista ja muista lisänäyöistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön antoi 23.9.2021 asetuksen opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (838/2021), jossa se tarkensi ulkomailta hakevien opiskelijoiden kielitaitovaatimusta opiskelijaotossa. Asetuksen 6 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvassa valinnassa koulutuksen järjestäjä voi ottaa osan opiskelijoista sellaisista hakijoista, joilla ei ole perusopetuslaissa tarkoitetun perusopetuksen päättötodistusta. Opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä säädetään lukiolain 21 §:ssä. Jos hakija on suorittanut lukiolain 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun sellaisen ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden lukiokoulutusta vastaaviin opintoihin, koulutuksen järjestäjän tulee arvioida hakijan opetuskielen hallinta ja muut edellytykset suoriutua lukio-opinnoista. Hakijaa ei voida ottaa opiskelijaksi, jos hänellä ei ole riittävää valmiutta hakukohteen opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen ja ymmärtämiseen.

Opiskelijaksi ottamista koskeva päätös on keskeisimpiä lukiokoulutuksen viranomaistehtäviä. Koulutuksen järjestäjän harkintavallan laajuutta korostaa lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä, jossa opiskelijamäärää ei säännellä. Näin ollen koulutuksen järjestäjän harkintavalta ulottuu suoraan myös rahoitustasoon.

Opiskelijavalinta perustuu hakijan oma-aloitteiseen hakeutumiseen. Opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksen yhteydessä koulutuksen järjestäjään tulee varmistaa, että hakijalla on riittävä kielitaito ja muut edellytykset selviytyä lukion oppimäärän mukaisista opinnoista. Tämä hakijakohdainen selvitystyö on tarpeen dokumentoida luotettavasti ja kattavasti. Huolellinen harkinta turvaa niin viranomaisen kuin opiskelijan oikeusturvan toteutumisen.

Opiskelijaksi ottamista koskeva päätös on julkisen vallan käyttöä, eikä sitä voi ulkoistaa ulkopuoliselle toimijalle. Yksityiset tahot voivat koulutuksen järjestäjän niin harkitessa antaa tietoja suomalaisesta lukiokoulutuksesta ja tukea hakijaa koulutukseen hakeutumisessa, mutta vastuu varsinaisesta viranomaisharkinnasta ja tietoperustan oikeellisuuden selvittämisestä on aina koulutuksen järjestäjällä.

Koulutusta koskeva lainsäädäntö jättää koulutuksen järjestäjälle harkintavaltaa päättää kunkin yksittäisen opiskelijan koulutuksen järjestämiseen liittyvistä yksityiskohdista lainsäädännön tarkoituksen ja tavoitteiden mukaisesti. Harkintavallan käytölle on kuitenkin asetettu koulutusta, rahoitusta ja hallintoa koskevassa lainsäädännössä sekä niiden perusteella annetuissa määräyksissä ja ohjeissa selkeät rajat, joita koulutuksen järjestäjä on velvollinen noudattamaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on lähettämässä lukiokoulutuksen järjestäjille kirjeen ulkomaisten opiskelijoiden valinnasta sekä keskeisistä lukiokoulutuksen järjestämisestä ja viranomaistehtäviä koskevista lainsäädännön asettamista edellytyksistä koulutuksen asianmukaisen järjestämisen varmistamiseksi.

Lukiokoulutuksen valtionosuus on myönnetty opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n mukaisesti lukiolaissa säädettyä toimintaa varten. Rahoitus on yleiskatteellista. Sen kohdentamisesta päättää koulutuksen järjestäjä.

Koulutuksen järjestäjän toimintaan voidaan kohdistaa erillinen toiminnan ja talouden tarkastus. Toiminnan ja talouden tarkastus on opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 58 §:ään perustuvaa toimintaa, jota opetus- ja kulttuuriministeriö suorittaa eri koulutusmuodoissa. Toimintaa ja taloutta tarkastetaan aina suhteessa lainsäädäntöön ja viranomaismääräyksiin. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava koulutuksen asianmukaisen toteuttamisen ohella myös siitä, että valtionosuuksien maksamisen edellytysten toteutuminen on jälkikäteenkin selkeästi todennettavissa. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on huolehtia toimintansa kirjallisesta dokumentoinnista.

riittävällä yksityiskohtaisuudella, jotta valtionosuusrahoituksen maksamisen edellytykset voidaan niistä jälkikäteen luotettavasti tarkistaa.

Lukiokoulutuksen järjestäminen asettaa koulutuksen järjestäjälle erityisen huolellisuusvelvoitteen jo senkin vuoksi, että opiskelijamäärää ei säännellä, vaan opiskelijamäärät ovat koulutuksen järjestäjien päätettävissä. Kun valtionosuuksien maksaminen perustuu koulutuksen järjestäjän kahdesti vuodessa ilmoittamiin opiskelijamääriin, annettavan koulutuksen lainmukaisuus ei tule siinä yhteydessä arvioitavaksi. Jos jälkikäteen tehtävän tarkastuksen yhteydessä ilmenee, että lainsäädäntöä ei ole noudatettu, rahoitus voidaan todeta perusteettomaksi ja periä takaisin.

Kunnat ja muut lukiokoulutuksen järjestäjät voivat hankkia erilaisia palveluita kuntalain ja muiden säädösten puitteissa. Lukiolainsäädäntö mahdollistaa ulkomailta tulevien opiskelijoiden ottamisen opiskelijoiksi säädettyjen opiskelijaksi ottamisen edellytysten täyttyessä. Lukio-opiskelijoilta ei voida periä opiskelijamaksuja tiettyjä laissa säädettyjä erityistapauksia lukuun ottamatta. Lukiokoulutuksen lainsäädäntö on lähtökohtaisesti säädetty Suomessa asuvan väestön sivistys- ja koulutustarpeiden turvaamiseen. Lukiolainsäädännön valmistelun yhteydessä ei voitu ennakoida kolmansista maista toteutuvaa systemaattista opiskelijarekrytointia kansallisen opetussuunnitelman mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä tapahtuvaan opetukseen. Lukiolaissa on säädetty vain lukiolain 9 §:n mukaisesti järjestettävästä tilauskoulutuksesta, mikä tulee toteuttaa IB –tutkintoon johtavana koulutuksena ja missä tilaajan maksaa vähintään koulutuksesta aiheutuneet kustannukset. Missä määrin tai miltä osin lainsäädäntöä olisi tarvetta nyt syntyneen tilanteen johdosta tarkentaa ja ajantasaistaa, pitää jatkossa harkita.

Helsingissä 7.12.2022

Opetusministeri Li Andersson

VN/31397/2022-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: